

LÄNSSTYRELSEN
JÖNKÖPINGS LÄN

BESLUT

1994-06-22

221-5521-93

Angående skyddsföreskrifter till den byggnadsminnesförklarade kraftverksbyggnaden på fastigheten Röret 1:20 i Hovslätt, Norrahammars socken, Jönköpings kommun

LÄNSSTYRELSENS AVGÖRANDE

Länsstyrelsen meddelar med stöd av 3 kap 2 § lagen (1988:950) om kulturminnen m m (KML) följande skyddsföreskrifter.

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas eller till sitt yttre byggas om eller på annat sätt förändras. Ingrepp får inte göras i byggnadens stomme.
2. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras på ett sådant sätt att byggnadens kulturhistoriska värde inte minskar.
3. Arbeten i byggnadens inre får inte ske på ett sådant sätt att dess kulturhistoriska värde minskar. Ingrepp i byggnadsstomme eller fast inredning får ej ske utan Länsstyrelsens tillstånd. Till fast inredning hör all maskinell utrustning och belysning.
4. Till byggnaden hörande markområde får inte utan Länsstyrelsens tillstånd ytterligare bebyggas eller på annat sätt förändras. Området skall hållas i sådant skick att byggnadernas utseende och karaktär inte förvanskas.

Byggnaden med skyddsområde har markerats med rött på bifogad karta.

BAKGRUND M M

Hovslätts hembygdsförening har i skrivelse till Länsstyrelsen den 19 december 1987 väckt fråga om byggnadsminnesförklaring av kraftverksbyggnad på Röret 1:20 i Hovslätt, Norrahammars socken, Jönköpings kommun.

I tjänsten:

Inger Wennerberg

Postadress
551 86 Jönköping

Besöksadress
Hamngatan 4

Telefon
036-15 70 00 vx

Telefax
036-12 15 58

Postgiro
3 51 76-7

BESLUT

1994-06-22

221-5521-93

Kulturnämnden och Byggnadsnämnden i Jönköpings kommun har i sammanträden från den 12 september 1988 resp 13 oktober 1988 beslutat avstyrka ansökan om byggnadsminnesförklaring.

Länsstyrelsen har efter utredning i beslut från den 28 februari 1991 avslagit ansökan om byggnadsminnesförklaring.

Riksantikvarieämbetet har efter konsultation med industrihistorikern Bengt Spade i skrivelse till kammarrätten i Jönköping den 8 maj 1991 anfört besvär över Länsstyrelsens beslut.

Kammarrätten har i dom av den 27 maj 1993 förklarat kraftverksbyggnaden för byggnadsminne samt återvisat ärendet till Länsstyrelsen för ny behandling.

Vad gäller byggnaden i fråga kan följande konstateras. Kraftverksbyggnaden uppfördes 1918 av Ångsfors snickerifabrik. Under åren fram till omkring 1969 då driften var igång försåg kraftverket snickerifabriken och ett knappt tiotal hushåll med elektricitet.

Kraftverksbyggnaden är uppförd i en våning med fasader av gråvit kalksandsten i blockförband. Taket som är ett sadeltak är huvudsakligen täckt med tvåkupigt lertegel. Vid ena gavelspetsen finns en skorsten utan krön. Fönstren mot nordväst och sydost är av tvåluftstyp och spröjsade med 12 rutor i varje båge och försedda med lösa innerbågar. Fönstren är målade i en rödbrun kulör. Fönstrens överliggare är krönta med en svagt rundad valvning i tegel. Ingången mot sydväst har en pardörr med diagonalt lagd pärlspontpanel. Cirka tre meter av den gamla tubens anslutning till byggnaden finns bevarad på sydvästra gaveln. Runt tuböppningen finns en bågformad valvning i tegel i samma stil som runt fönstren. Mellan kraftverksbyggnaden och dammen fanns tidigare en trätub i fur.

Kraftverksbyggnaden inrymmer endast ett rum. Invändigt finns ett betonggolv med klinkers. Väggarna är vitputsade och taket är ett välvt pärlsponttak. En kamin har tidigare varit ansluten till skorstenen men är inte bevarad.

Den ursprungliga maskinella utrustningen för likström är bevarad med turbin och generator, vilka förbinds med drivremmar. (Endast ett fåtal av kraftverken blev försedda med likströmsutrustning p g a distributionssvårigheter).

BESLUT

1994-06-22

221-5521-93

Turbinen är tillverkad vid Finshyttans Bruk utanför Filipstad.

Kraftverksbyggnaden ligger intill det bevarandeområde som aktualiserats i Kulturhistorisk utredning och bevarandeprogram för Jönköpings kommun 4/88, område nr 39, Villaområde i Hovslätt. Området som är beläget sydost om kraftstationen utgöres av en kulturhistoriskt värdefull miljö med tidig villabebyggelse av trä från 1900 - 1910. Mot nordost ligger närmast två moderna villor.

Ett tjugotal meter uppströms finns resterna av en raserad damm i gjuten betong. Den ursprungliga trätuben ledde vattnet från dammen till kraftstationen och fallhöjden var cirka sex meter. Effekten var cirka 20 HK. Ännu längre uppströms ån låg snickerifabriken som tillverkade byggnadssnickerier t.ex. fönster och dörrar. Där låg ytterligare ett kraftverk (Ångsfors övre) med en mindre kapacitet men med större fallhöjd.

Fastigheten ägs av Jönköpings kommun men förvaltas av Hovslätts hembygdsförening.

Kommunstyrelsen har med stöd av yttrande från byggnads- och kultur nämnd i sammanträdesprotokoll från den 25 september 1991 beslutat att avstyrka en byggnadsminnesförklaring.

Länsstyrelsen har den 14 februari 1994 upprättat förslag till skyddsföreskrifter, vilka godkänts av Hovslätts hembygdsförening. Jönköpings kommun har beretts tillfälle, men har inte yttrat sig över förslaget.

LÄNSSTYRELSENS MOTIVERING

Enligt 3 kap. 1 § KML får en byggnad som är synnerligen märklig genom sitt kulturhistoriska värde eller som ingår i ett kulturhistoriskt synnerligen märkligt bebyggelseområde förklaras för byggnadsminne av Länsstyrelsen.

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet har enligt 3 kap 10 § KML rätt till ersättning av staten om skyddsföreskrifter

1. utgör hinder för rivning av byggnad och skadan därav är betydande i förhållande till värdet av berörd del av fastigheten eller
2. på annat sätt innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastigheten.

KULTUR OCH KME BESLUT POR35521

BESLUT

1994-06-22

221-5521-93

Medför skyddsföreskrifter att synnerligt men uppkommer vid användningen av fastigheten, är staten skyldig att lösa fastigheten om ägaren begär det.

Efter samråd med Riksantikvarieämbetet och efter särskild utredning rörande det teknik- och industrihistoriska värdet av rubr byggnad är Länsstyrelsens uppfattning att kraftverksbyggnaden har ett mycket stort kulturhistoriskt värde. Byggnaden är, med sin bevarade ursprungliga maskinella utrustning, utförd för likström, en av de få bevarade i landet och mycket representativ för de hundratals små kraftverk som uppfördes under tiden för första världskriget.

Trots vissa interiöra förändringar och att tub och damm saknas ger anläggningen genom det lättöverskådliga och sällsynt välbevarade maskineriet en god bild av hur kraftverket fungerat. Byggnaden är också ett fint och välbevarat exempel på en medvetet utformad industriarkitektur i tegel.

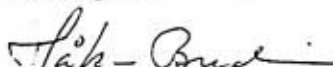
Enligt Länsstyrelsens uppfattning kan, med hänsyn till det ovan anförda, trots vissa interiöra och exteriöra brister, byggnaden anses vara synnerligen märklig och skäl föreligga att förklara den som byggnadsminne.

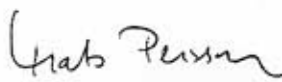
För byggnadens bevarande skall det av Länsstyrelsen den 20 januari 1994 upprättade förslaget till skyddsföreskrifter gälla.

HUR MAN ÖVERKLAGAR

Detta beslut kan överklagas hos Kammarrätten genom skrivelse till Länsstyrelsen - se bilaga (formulär 1).

I den slutliga handläggningen av detta ärende i vilket länsjurist Håkan Bredin beslutat och vik bitr länsantikvarie Mats Persson varit föredragande har även bitr länsarkitekt Niklas Aronsson, tf förste länsassessor Bengt Josefsson och länsantikvarie Per-Olof Ringquist deltagit.

Håkan Bredin

Mats Persson

BESLUT

1994-06-22

221-5521-93

Kopia till:
Riksantikvarieämbetet, delg kv, laga kraftbevis
Länsmuseet
Jönköpings kommun
Inskrivningsmyndigheten, laga kraftbevis
Kulturmiljöenheten
BJ

